

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA PRAVOSODJE

Župančičeva 3, 1000 Ljubljana

T: 01 369 53 42
F: 01 369 57 83
E: gp.mp@gov.si
www.mp.gov.si

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA PRAVOSODJE

Podpisnik: Elija Vidma
Lokacija: Ljubljana
Številka certifikata: 3a 5d ea 95
Potek veljavnosti: 22.06.2015
Čas podpisa: 16.04.07.02.2014
Ref. št. dokumenta: 007-649/2012/20

REPUBLIKA SLOVENIJA
VARUH ČLOVEKOVIH PRAVIC
info@varuh-rs.si

Številka: 007-649/2012/20
Datum: 7. 2. 2014

Zadeva: Brezplačna pravna pomoč v slovenskih občinah – mnenje

Spoštovani,

zahvaljujemo se vam za posredovano analizo izvajanja pravne pomoči, organizirane po slovenskih občinah. Na podlagi ugotovitev analize Ministrstvu za pravosodje kot resorno pristojnemu organu za področje brezplačne pravne pomoči po Zakonu o brezplačni pravni pomoči predlagate obravnavo možnih oblik pomoči s strani države oziroma pristojnih državnih organov kot spodbude za vzpostavitev oziroma ohranjanje teh oblik pomoči, ki jo nekatere občine že nudijo. V dopisu izpostavljate tudi predlog Pravno-informacijskega centra nevladnih organizacij - PIC za spremembe Zakona o brezplačni pravni pomoči, do katerega želite, da se opredelimo.

V okviru zgoraj omenjene analize ste slovenske občine zaprosili, da izpolnijo anketni vprašalnik o morebitnih oblikah brezplačne pravne pomoči oziroma pravnega svetovanja, ki ga kot pomoč pri uresničevanju posameznikovih pravic nekatere občine nudijo svojim občanom. Iz obširne predstavitve vaših ugotovitev izhaja, da občine, tako tiste, ki svojim občanom nudijo neko obliko pravne pomoči, kot tiste, ki take pomoči ne nudijo, takšno pravno pomoč zelo različno pojmujejo. Prav zato želimo uvodoma pojasniti pojem brezplačne pravne pomoči, kot ga določa Zakon o brezplačni pravni pomoči¹ (v nadaljevanju ZBPP). Brezplačna pravna pomoč (v nadaljevanju BPP) po tretjem odstavku 1. člena ZBPP pomeni pravico upravičenca do celotne ali delne zagotovitve sredstev za pokritje stroškov za pravno pomoč in oprostitev plačila stroškov sodnega postopka. Po 2. členu ZBPP se BPP odobri na način, pod pogoji in v skladu z merili, ki jih določa ZBPP. O odobritvi odloča predsednik okrožnega sodišča oziroma predsednik specializiranega sodišča prve stopnje (pristojni organ za BPP). BPP lahko po 29. členu ZBPP izvajajo odvetniki, ki so po zakonu, ki ureja odvetništvo, vpisani v imenik odvetnikov, in odvetniške družbe, ustanovljene po zakonu, ki ureja odvetništvo ter notariji v zadevah, ki jih opravljajo po zakonu, ki ureja notariat. Prvi pravni nasvet, ki je urejen v 25. členu ZBPP in brezplačno pravno svetovanje po prvi alineji prvega odstavka 26. člena ZBPP lahko nudijo tudi

¹ Uradni list RS, št. 96/04 - uradno prečiščeno besedilo in 23/08.

osebe, ki brez namena pridobivanja dobička opravljajo dejavnost brezplačne pravne pomoči s soglasjem ministra, pristojnega za pravosodje, če izpolnjujejo naslednje pogoje:

- so registrirane v Republiki Sloveniji;
- po predpisih, po katerih so ustanovljene, lahko opravljajo dejavnost pravnega svetovanja;
- imajo sklenjeno pogodbo o zaposlitvi z univerzitetnim diplomiranim pravnikom oziroma pravnico z opravljenim pravniškimi državnim izpitom ali da ima oseba sama tako izobrazbo;
- imajo ustrezne prostore in opremo za pravno svetovanje;
- s pravili delovanja zagotovijo ustrezen nadzor nad dajanjem pravne pomoči po tem zakonu;
- sklenejo zavarovalno pogodbo za zavarovanje odgovornosti za morebitno škodo pri svetovanju vsaj na najnižjo zavarovalno vsoto.

Število oseb, ki lahko pridobijo tako soglasje, postopek za preizkus izpolnjevanja pogojev, natančnejše pogoje glede prostorov in opreme ter postopek za izdajo soglasja, pravila nadzora nad dajanjem pravne pomoči ter višino in način plačila za pravno pomoč in najnižjo zavarovalno vsoto pa podrobneje predpisuje Pravilnik o pogojih in postopku za pridobitev soglasja za dajanje brezplačne pravne pomoči² (v nadaljevanju Pravilnik). V Registru oseb, pooblaščenih za dajanje brezplačne pravne pomoči na podlagi soglasja ministra, pristojnega za pravosodje, ki ga vodi Ministrstvo za pravosodje, sta trenutno vpisana le Zavod PIP s sedežem v Mariboru in Murski Soboti ter Zavod za brezplačno pravno svetovanje s sedežem v Ljubljani.

Po 30. členu ZBPP lahko prosilec sam izbere osebo, pooblaščeno za izvajanje brezplačne pravne pomoči in jo navede v prošnji za brezplačno pravno pomoč, ki jo vloži pri pristojnem sodišču ali na okrajnem sodišču, na območju katerega ima stalno ali začasno prebivališče oziroma sedež. Če je tak prosilec do brezplačne pravne pomoči upravičen, mu pristojni organ za BPP izda napotnico, s katero ga napoti k izvajalcu BPP. Po končani storitvi izvajalec vrne napotnico pristojnemu organu za BPP, ki nato s sklepom odmeri stroške nudenja brezplačne pravne pomoči in jih izplača izvajalcu BPP. Sredstva za izvajanje ZBPP se na podlagi 44. člena ZBPP zagotavljajo iz proračuna Republike Slovenije. Oseba, ki pridobi soglasje za nudenje BPP po drugem odstavku 29. člena ZBPP (ko torej ne gre za odvetnika, odvetniško družbo ali notarja) je po prvem odstavku 16. člena Pravilnika upravičena do plačila v polovični višini, določeni za posamezne storitve po veljavni odvetniški tarifi. Podarjamo še, da so izvajalci BPP dolžni izvajati brezplačno pravno pomoč po določbah ZBPP in nuditi storitve brezplačne pravne pomoči vsem upravičencem, ki jih je pristojni organ za BPP na podlagi odločbe o dodelitvi BPP napotil k njim.

V primerih nudenja pravne pomoči v slovenskih občinah, na katere ste se osredotočili v vaši analizi, občine z lastnimi sredstvi nudijo pravno pomoč svojim občanom bodisi tako, da jo nudi nek na občini zaposlen pravnik, bodisi da se občina poveže s kakšnim odvetnikom ali pravno osebo, ki na račun občine nudi pravno svetovanje občanom te občine. V primeru, da se občina odloči, da bo svojim občanom, ne glede na njihov finančni in ekonomski položaj, nudila brezplačno pravno svetovanje na enega izmed navedenih načinov, mora sredstva za tako svetovanje zagotoviti sama. Odločitev za takšno pravno svetovanje ter vprašanje, koliko sredstev bo za tako svetovanje namenila, je v pristojnosti vsake posamezne občine. Če se občina za namen zagotavljanja takšne pomoči poveže z odvetnikom, odvetniško družbo ali osebo, pooblaščeno za nudenje brezplačne pravne pomoči po drugem odstavku 29. člena ZBPP, se ji lahko povrnejo samo stroški nudenja BPP za tiste upravičence, ki jim je bila takšna pravna pomoč odobrena s strani pristojnega organa za BPP. Za opisano sodelovanje med občinami in ponudniki pravnih storitev ministrstvo ne vidi nobenih ovir, saj niti ZBPP, niti kateri

---

² Uradni list RS, št 79/08.

drug zakon (npr. Zakon o odvetništvu), ne ureja oziroma ne omejuje izvajanja brezplačnega pravnega svetovanja.

V zvezi s predlogi PIC-a, ki predlaga, da Ministrstvo za pravosodje preveri ustreznost sprejetih zakonskih rešitev in se opredeli do ponovne uvedbe širokega dostopa do brezplačnega pravnega nasveta preko koncesionarjev, s tem pa finančno in administrativno razbremeni okrožna sodišča in druge pristojne organe, ki nudijo BPP, podajamo naslednje pojasnilo:

Za prvi pravni nasvet se po prvem odstavku 25. člena ZBPP šteje pojasnilo upravičencu o pravnem položaju v njegovi zadevi in kratek nasvet o možnosti za sklenitev izvensodne poravnave, o pravicah in obveznostih pri uvedbi postopka, o pristojnosti sodišča, o procesnih pravilih, stroških in načinu izvršitve odločbe. Res je, da mora oseba, ki želi po ZBPP pridobiti pravico do brezplačne pravne pomoči v obliki prvega pravnega nasveta za dodelitev te oblike brezplačne pravne pomoči posebej zaprositi, prav tako pa tudi izpolnjevati finančni pogoj iz drugega odstavka 13. člena ZBPP in premoženjski pogoj iz prvega odstavka 22. člena ZBPP, kar je posledica sprememb, ki jih je uvedla novela ZBPP-B³ leta 2008. Pristojni organ za BPP se o izpolnjevanju finančnega in premoženjskega pogoja prosilca ter njegove družine prepriča na hiter način. O prošnji mora odločiti takoj, ko prosilec predloži prošnjo. Predhodno je zakon določal je, da je prvi pravni nasvet za vse upravičence iz 10. člena ZBPP, torej za vse osebe, ki objektivno gledano lahko zaprosijo za BPP, brezplačen, torej brez da bi se ugotavljalo ali oseba izpolnjuje finančne kriterije za dodelitev BPP. Izvajanje prvega pravnega nasveta so po takrat veljavni ureditvi zagotavljale tako strokovne službe za BPP, kakor tudi osebe, pooblašene za izvajanje BPP. Posledica naraščanja povpraševanja po prvem pravnem nasvetu so bili vsako leto višji stroški, ki jih je iz proračuna krila Republika Slovenija. Tako iz gradiva k predlogu Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o brezplačni pravi pomoči (ZBPP-B)⁴ izhaja, da je bilo v letu 2006 skupaj nudenih 15.761 prvih pravnih nasvetov. Samo izvajanje prvih pravnih nasvetov s strani oseb, ki so bile takrat vpisane v register pri Ministrstvu za pravosodje, pa je stalo okrog 166.000 eur letno. Prav iz tega razloga je novela ZBPP-B omejila izvajanje prvega pravnega nasveta in zmanjšala proračunske stroške s tem, ko je določila, da morajo prosilci tudi za prvi pravni nasvet izpolnjevati pogoje, ki jih ZBPP določa za dodelitev BPP. Posledično je v nadaljnjih letih zanimanje za prvi pravni nasvet po ZBPP pričelo upadati. V letu 2012 je bilo po podatkih sodne statistike odobrenih le 218 prvih pravnih nasvetov. Ugotavljamo, da se osebe, ki po ZBPP zaprosijo za BPP, raje kot za prvi pravni nasvet odločijo za BPP v obliki pravnega svetovanja, ki ne zajema le kratkega pojasnila o pravnem položaju, ampak tudi proučitev pravnega položaja in seznanitev upravičenca do BPP z vsemi vprašanji in okoliščinami, ki so pomembne za njegove pravice, obveznosti in pravna razmerja, vključno s pogoji, oblikami in vsebinami pravnih sredstev in postopkov za zavarovanje njegovih pravic.

Prav zaradi upada zanimanja za prvi pravni nasvet, kot je trenutno urejen v ZBPP, načrtujemo z naslednjimi spremembami ukinitve tega instituta v celoti. Cilj novele ZBPP-C, ki je že v fazi medresorskega usklajevanja, je predvsem administrativna, s tem pa tudi finančna razbremenitev strokovnih služb za BPP ob hkratnem povečanju njihove učinkovitosti. Pristojne strokovne službe za BPP želimo razbremeniti zahtevnega in po večini dolgotrajnega postopka ugotavljanja materialnega stanja prosilcev tako, da bi se jim preko elektronske aplikacije omogočila direktna elektronska povezava do sistema eSociala, konkretnije do aplikacije ISCS2, preko katere bodo lahko dostopale do vseh podatkov, ki jih strokovna služba potrebuje pri izračuni materialnega stanja prosilca za BPP. Ker prosilec v prošnji ne bo treba navajati

³ Uradni list RS, št. 23/08.

⁴ Poročevalec Državnega zbora, št. 131/XXXIII z dne 27. 12. 2007.

svojega materialnega stanja, bo sama prošnja veliko enostavnejša za izpolnjevanje, na drugi strani pa bo samo ugotavljanje materialnega stanja prosilcev lahko potekalo veliko hitreje kot sedaj.

Zavedamo se, da povpraševanje po vsem državljanom dostopnem prvem pravnem nasvetu, kot je bil pred novelo ZBPP-B raste, vendar v trenutni finančni situaciji ne vidimo možnosti širitve prvega pravnega nasveta, na način, kot predlaga Zavod PIC, zato še toliko bolj pozdravljamo samoiniciativno občin na tem področju. Nadaljnje možnosti razvoja pravne pomoči v okviru slovenskih občin pa vidimo tudi v povezavi z vzpostavljanjem občinskih pravobranilstev, za kar se zavzema že kar nekaj občin, in ki bi v prihodnje lahko prevzelo tudi osnovno pravno svetovanje občanom v podobnem obsegu, kot ga sedaj omogoča institut prvega pravnega nasveta.

S spoštovanjem.

mag. Matija Vidmar
v.d. generalnega direktorja

V vednost:

– Ministrstvo za notranje zadeve, gp.mnz@gov.si.